

Україна належить до романо-германської або континентальної юридичної системи, а Великобританія і США до англосаксонської. Це зумовлено особливостями географічного положення, історичного розвитку і культурних традицій країн, і як наслідок юридичні документи – контракти, договори, угоди, домовленості – значно різняться за своєю структурою і відрізняються вживаною лексикою, існуючими поняттями тощо. Тож у наступному підрозділі ми більш детально розглянемо головні відмінності правових систем обох країн.

Список використаних джерел:

1. Власенко С. В. Перевод юридического текста: когнитивные особенности номинации и реалии-профессионализмы в языковой паре английской-русской//Филологические науки в МГИМО. Сборник научных трудов. – М.: МГИМО(У), 2005. – №21. — С. 129—140.
2. Кононов О. С. Знову про проблеми юридичного перекладу. – <http://www.justinian.com.ua/author.php?id=556>

Филенко Борис Миколайович

студент 5 курсу, спеціальності «Філологія»,

Полтавський інститут економіки і права

Науковий керівник: Рябокінь Наталія Олександрівна

к.ф.н., доцент кафедри перекладу та іноземних мов,

Полтавський інститут економіки і права

ПЕРЕКЛАД МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Швидкий розвиток усіх галузей медицини на межі ХХ–ХХІ століть зумовив необхідність максимально точного й правильного використання спеціалізованої термінології, без якої неможлива ефективна фіксація та передача наукової інформації. Термінознавство як між предметна галузь лінгвістики перебуває на перетині мовознавства, логіки, інформатики та певних сфер застосування термінології (в нашому випадку це медична термінологія). Це визначає її специфічний характер, відображений й у самій термінологічній лексиці, яка у зв'язку з науково-технічним прогресом інтенсивно розвивається та легко піддається стандартизації. Поняття «терміна» «терміносистеми» досліджувалось багатьма

перекладознавцями: С.В. Гріншовим, Б.Н. Головіним, Г.П. Мельниковою, С.Л. Мішлановою та ін. Отже, *термін* – це спеціальна номінативна лексична одиниця (слово чи словосполучення) спеціальної мови, яку приймають для точного найменування спеціальних понять. Під *терміносистемою* розуміємо впорядковану велику кількість термінів з зафіксованими відношеннями між ними, які відображають відношення між термінами, що називають ці поняття.

Аналіз і переклад англійських термінів галузі медицини доводить, що в багатьох випадках пріоритетним стає визначення денотату терміна у галузі. За відсутності словникових відповідників, тлумачень у словнику медичних термінів або енциклопедії чи іншої допоміжної інформації у джерелах термін підлягає аналізу в інших контекстах.

Переклад медичних термінів є особливою галуззю теорії та практики перекладу. Усі європейські мови містять схожі медичні терміни із схожими греко-латинськими коренями. Збереження латинської мови як мови науки до 19-го століття сприяло тому, що збереглося багато лексичних подібностей у медичній номенклатурі, й наслідки цього можна спостерігати до сьогодні. Знання латинських коренів допомагає професіоналам у галузі медицини розуміти медичні тексти, написані різними мовами. Мета цього дослідження – не лише опис, але й класифікація медичної лексики, яка розглядаються.

Медичний переклад можна умовно розділити на дві галузі. Перша – це медичний переклад спеціалізованої медичної літератури, як документація й інструкції до медичного встаткування, наукові статті й клінічні дослідження, нормативи контролю якості лікарських препаратів, фармацевтичні інструкції та інше. Друга галузь – переклад медичних текстів приватного характеру, які стосуються конкретних людей.

Медицина є наукою, у якій точність відіграє величезну роль. Від точності розрізу й кількості препарату, що вводиться, може залежати життя й здоров'я людини. Тому медичний переклад не допускає можливості помилок. Крім відповідальності, уважності, володіння термінологією й розуміння характеру тексту переклад медичних текстів має й інші особливості.

Одна з них – наявність у спеціалізованій медичній літературі особливих скорочень і аббревіатур. Аббревіатурами позначають діагностичні процедури, методи лікування, назви хвороб, найменування лікарських препаратів. Деякі з них відомі скрізь, наприклад, слова СНІД і

УЗІ розшифрує кожний. Але часто зустрічаються й маловідомі вузькоспеціалізовані скорочення – ТБЦ, МДП і безліч інших схожих слів, що виглядають як набір літер. Переклад таких скорочень і абrevіатур являє собою додаткову складність.

Переклад медичних текстів характеризується ще одним мовним феноменом, який пов'язаний із термінологією. Деякі медичні терміни, що мають одне джерело походження й на перший погляд не відрізняються за формою, здобувають у різних мовах і навіть контекстах різне значення. Значення може відрізнитися в меншому або більшому ступені. У таких випадках перекладач повинен уміти розглянути підступ і звернутися за консультацією до медичних фахівців або до спеціалізованих довідкових матеріалів.

При перекладі медичних термінів з англійської мови на українську в науково-популярних текстах, перекладачі часто зіштовхуються із дилемою: чи вибрати їм спеціальний медичний термін або термін із загальноживаної англійської мови. Саме це синоніми створюють проблему для перекладачів. Необхідно вибрати один термін згідно із сферою перекладу. Для кращого розуміння цієї складної проблеми перекладу було проаналізовано різні науково-популярні тексти й сформувано типологію, що складається з трьох основних випадків, один з яких розділено на кілька підгруп.

Також спостерігається дуже сильна тенденція популяризації наукових термінів у науково-популярних текстах. Такі документи часто пишуться технічними перекладачами для нефакхівців, із тим щоб інформувати і інструктувати їх. Важливо підкреслити, що сьгоднішні нефакхівці в значній мірі відрізняються від тих, які були кілька десятиліть тому. У наш час, для пацієнтів все більш і більш важливим дізнаватися про найбільш поширені захворювання, їх симптоми, і як захистити себе від них. Сучасний пацієнт став більш цікавим і більш вимогливим. Цей факт є тісно пов'язаним із загальною тенденцією популяризації науки. Тому, можна очікувати, що в майбутньому латинські терміни стануть ще більше широко поширені в науково-популярних текстах.

Можливо, серед найбільш серйозних труднощів, із якими повсякчас стикаються перекладачі, є вміння знаходити еквівалентні медичні терміни. Хоча більшість медичних термінів має грецьке і латинське походження, але їхні значення і різних мовах не завжди можуть бути однаковими. Саме тут більшість перекладачів, які нещодавно отримали

свою спеціальність, часто роблять припущення, які можуть бути катастрофічними.

Хоча існує багато винятків, але зазвичай терміни з латинським корінням посилаються на якусь частину людського тіла, а терміни із грецьким корінням показують, що ця частина тіла зараз досліджується, або свідчать про патологію у цій частині тіла. Таким чином, англійський анатомічний термін для шлунку (gut) – *intestinum* (лат.), але розділ науки, який вивчає захворювання кишечника, називається *enterology* – ентерологія (грец.). Найчастіше терміни, запозичені з грецької мови, використовуються для позначення патологій. Отже, терміни, які походять із грецької мови, найчастіше можна зустріти в номенклатурі хвороб. Розглянемо латинський корінь для грудей (*breast*) *mamm/o*, та грецький *mast/o*. Узагалі, латинський корінь *mamm/o* можна знайти в термінах, які описують анатомію (наприклад, *mammary gland* – молочна залоза) або процедур, що проводяться з орієнтовно здоровим органом (наприклад, *mammogram* – мамографія); грецький корінь *mast/o* можна зустріти при патології або злоякісних утвореннях (наприклад, *mastectomy* – мастектомія). Голосний звук після косої риски кореню – це поєднувальний голосний, тобто компонент складного слова, яке складається із двох коренів. У дослідженні захворювань шлунку (*stomach*) *gastr/o* та кишечника (*intestines*) *enter/o* вимовляється як *gastroenterology*, а не *gastrenterology*. Корінь або ланцюжок із коріння завжди супроводжується суфіксом. Суфікси дають нам дуже корисну інформацію. Наприклад, суфікс – *itis* означає запалення (*inflammation*); – *malacia* (*softening*) пом'якшення; а – *gram* or – *graphy* вказує, що в результаті дослідження були отримані записи, зображення або сліди. При поєднанні голосних у двох коренях, які поєднуються, голосний випадає, якщо суфікс починається з голосної, але залишається, коли він починається з приголосного. Таким чином, *tumor* (*oma*) пухлини, в структурі якого в першу чергу слово, яке позначає м'язи – *muscular* (*my/o*) буде *myoma* (міома), а не *tumooma*. І нарешті, перед цим ланцюжком іноді стоїть префікс. Префікси показують нам де що знаходиться (*peri-*, *supra-*), коли щось трапляється (*pre-*, *post-*), або якщо щось є надмірним або недостатнім (*hyper-*, *hypo-*). В англійській префікси рідко прикріплюються до слова, яке вони змінюють. Крім того, термінам латинського походження слід прикріплювати лише латинські префікси, а до термінів грецького походження слід прикріплювати грецькі префікси. Наприклад,

анатомічному терміну “tibia” (гомілкуа) має передувати латинський префікс *semi-*, а не грецький префікс *hemi-*. Враховуючи, що латинська мова слугує для описання анатомічної номенклатури, було б неправильно вважати, що будь-який анатомічний латинський термін буде залишатися незмінним в англійському документі. Двома гарних приклади такої зміни, які порушують всі правила: латинська *medulla oblongata* (кістковий мозок) і *fibula* (гомілкова кістка), англійською перекладаються як *bone marrow* і *calf-bone*. В інших випадках, латинський термін використовується в англійській мові без жодних змін: *patella* (колінна чашечка). Тому, щоб уникнути помилок, треба ретельно дивитися у словнику кожен латинський анатомічний термін, перш ніж його перекладати.

Під час роботи з перекладом медичних термінів латинського походження на англійську, багато класичних термінів необхідно спрощувати і писати так, як їх прийнято писати у загальноживаній англійській мові. Наприклад, загальноживаний латинський термін *nefropatia* (нефропатія), який походить від грецького слова *nefr* / *O* (нирки) та суфікса *-patia* (хвороба), легко може бути перекладено на англійську мову як *nefropathy*, але жоден лікар в цій країні ніколи не використовує такого терміну, використовуючи замість цього “*kidney disease*” (“захворювання нирок”). У цій же групі *cefalea* або *cefalgia* / *headache* (головний біль); *pirosis* / *heartburn* (печія) і *cardiopatiās* / *heart disease* (захворювання серця). Цікаво відзначити, що після грецької назви хвороботворних організмів, або самої хвороби може слідувати грецький або латинський модифікатор. Двома гарними прикладами є *Helicobacter Pylori* (або в короткій формі, *H. pylori*) і *polycythemia vera*. Це може спричинити інші труднощі. Наприклад, часто іноземні терміни виділяються курсивом. Але, назви мікроорганізмів прийнято писати курсивом, тоді як назви хвороб не позначаються курсивом. Крім того, перший термін ім'я організму завжди пишеться з великої літери, а модифікатор написано рядковими літерами. Таким чином, *Chlamydia pneumoniae* і *Staphylococcus Aureus* пишуться як *C. pneumoniae* і *S. Aureus*. Далі, потрібно вирішити, чи слід перекладати ці назви. Деякі з найпоширеніших мікроорганізмів добре відомі для широкої громадськості, як *Staphylococcus aureus* (золотистий стафілокок), мають англійську версію: *augococcus*. Для рідших мікроорганізмів такої назви немає взагалі. Тому, не бажано брати щось як належне, а краще подивіться в стандартних джерелах, як називаються ці організми у

звичайній мові. Однак, під час опрацювання документу, який вклучає в себе загальні і менш поширені мікроорганізми, переклад деяких з них не тільки виглядатиме зовсім жахливо, але й читання такого документу стане важкою справою. Краще залишити всі назви у їх первісному вигляді. Навіть якщо це не призведе до плутанини, треба врахувати ще одну річ, а саме – зміни в вимові. На відміну від мікроорганізмів, хвороб, таких, як polycythemia vera and myasthenia gravis, залишаються в їх класичній формі, тобто поліцетимія, міастемія. "Y" у слові poly вимовлятиметься як / i /, але " i " у слові iatrogenic вимовлятиметься як /j/ (jatrogénic), "th" /t/, "ph" як /f/ і т.д. далі.

Список використаних джерел:

1. Головин Б. Н. Лингвистические основы учения о терминах / Б.Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высшая школа, 1987. – 105 с.
2. Гринев-Гриневиц С. В. Терминоведение / С. В. Гринев-Гриневиц. – М. : Академия, 2008 г. – 304 с.
3. Мишланова С.Л. Метафоризация концептов "здоровье/норма" и "болезнь/патология" в медицинских текстах / Мишланова С. Л. // Языково сознание и образ мира. – М.: 2000. – С.133 – 148.